

CONCENTUS
VETERUM,
SIVE
APPENDIX
AD
XXXIX.

ARTICULOS

Ecclesiæ Anglicanæ,

IN QUA

Ejusdem Ecclesiæ Doctrina Patrum Anti-
quissimorum Testimoniis confirmatur.

Editio altera emendatior.

O X O N I A E,

E T Y P O G R A P H E O C L A R E N D O N I A N O ,
MDCCXIV.



LECTORI THEOLOGIÆ STUDIOSO

S. P. D.

EDWARDUS WELCHMAN

E. A. P.

QVanquam Articulos Sacræ Scripturæ textibus confirmasse revera sufficiat, & humana testimonia supervacua sint ubi suppetunt divina; Quoniam vero de liquidissimis sacræ Scripturæ textibus lites moveant maleferiati homines, & nos Scripturas in perniciem nostram detorquere afferant Romanenses aliqui Hæretici: Operi huic Patrum etiam antiquissimorum testimonia subjungere visum est, ut manifestum sit Ecclesiam Anglicanam unà cum iis de Religione sentire, eandemque doctrinam nunc temporis tueri quam olim primæva Ecclesia. Habet igitur, mi Juvenis, Patres trium primorum Sæculorum Articulis nostris suffragantes; unico Augustino, ubi hi deficerent, in subsidium semel vocato, idque in re parum controversâ. Cæteros etiam quarti, quinti, sextique adduxisset, nec sine immensæ lectionis laude, si, quorundam more, ab aliis citatos recitare voluisse, à meipso fortasse nunquam vijos.

visos. At mihi Religio erat Scriptorem quenquam citare, cuius ipsius opus præ manibus non erat, quem propriis oculis non inspiceram, & cuius sententias animo non sæpius revolveram. Ut verum ergo fatear, mihi rure latitanti, ab omnibus bibliothecis semoto, & ob rei familiaris angustias, libris minus quam liberis aucto, per pauci horum præsto erant. Tot volumina, tam ingentia, tantiq[ue] pretii coëmtere mea non sinit crumena, coempta vix caperet tuguriolum. Neque operæ pretium duxi foras longè excurrere, tempusque in evolvendis bibliothecis terere, ut tandem eorum sententiis redirem onustus, qui operi meo molis multum adderent, auctoritatis parum. Nam quo longius ab Apostolorum ævo distant Scriptores, eo minus in Religionis negotio habent Auctoritatis. Unicum mihi erat propositum, Ecclesiæ nostræ doctrinam antiquissimam esse, hoc est, puram putam Christianam, probare; quod & ex allatis Testimoniiis me satis abundantè fecisse plurimum confido. Multa quidem alia eodem spectantia in promptu habeo; ista autem impræsentiarum missa facio, à teipso, uti spero, olim colligenda. In Veterum lectione quò magis versaberis, eò magis tibi cordi erit Ecclesia Anglicana.

CONCENTUS VETERUM.

Art. I.

CLEMENS ROMANUS. ^f Οὐδέν ἀδικάτον παρὰ τῷ Θεῷ, ἐν λόγῳ τῷ μεγαλωσύνης αὐτῷ συνίστατο τὰ πάντα, καὶ ἐν λόγῳ σύντατο αὐτὰ ταυτιστέστατο. *Epist. ad Cor. c. 27.* ^k Οὐχὶ ἔνα Θεὸν ἔχει μεν, καὶ ἔνα Χεισόν, καὶ ἐν πνεῦμα τῷ χάριτος; *ib. c. 46.*

IGNATIUS. ^a Εἰς Θεὸς ἐστιν ὁ φυνερώσας ἐσαντίν ^{τῷ} Ιησῷ Χεισῷ τῷ μὲν αὐτῷ, ὃς ἐστιν αὐτῷ λόγος αἰδίος. *Epist. ad Magnes.* ^k Τιποτάγαντε τῷ διποκόπῳ . . . ὡς οἱ διάσολαι τῷ Χεισῷ, καὶ τῷ Πατεὶ καὶ τῷ Πνεύματι. *ib.*

JUSTIN. MARTYR. ^a Ἐν καὶ μόνον τῷ Θεῷ, τοῦτον δέ της ἀληθεῖας θεοτελείας γνώσειμα. *ad Græcos Cohortat. pag. 34.* ^k Ἐκεῖνον τε καὶ τὸ πατέρα αὐτῷ οὐδὲν, πνεῦμα τε τὸ τελεφηπικὸν σεβόμενα καὶ τελεσκυνόμεν. *Apol. I. c. 6.*

ATHENAGORAS. ^k Πρέστις αὐτῷ καὶ δι' αὐτῷ πάντα ἐγένετο, ἐνὸς ὄντος τῷ πατέρῳ καὶ τῷ οὐ. ὄντος δὲ οὐκὲν ἐν πατέει, καὶ πατέος ἐν οὐδῷ, ἐνότιπον καὶ διωάμει πνεύματος. *Legatio pro Christ. pag. 10.* Τίς τὸν ἐκ ἀπορίου, λέγοντας Θεὸν Πατέρα, καὶ τὸν Θεὸν καὶ Πνεῦμα ἄγιον, δεικνύατας αὐτῶν καὶ τὸν ἐνώπιον διωάμειν, καὶ τίνων τῇ τάξει Διαίρεσιν, ἀκέστας ἀδίξεις καλεμένος; *ib. pag. 11.*

THEOPHILUS ANTIOCHI. ^d Τὸ μὲν εἶδος τῷ Θεῷ ἀρρέποντος καὶ ἀνέκρεπον, καὶ μὴ διωάμενον διθαλμοῖς σαρκίνοις ὄρθαδηνται. Μοῦσοι γάρ δέσιν ἀχάρειτος, μηχάνεις ἀκατάληπτος, ἔφει ἀπειρόντος, ἰχθύς ἀσύγκειτος, σερπίας ἀσυμβίβαστος, ἀγαθούσινη ἀμίμητος, καλοποιίᾳ ἀγενθίηντος. *ad Autolyc. I. I.*

^k Αἱ τεῖς ἡμέραι τῶν φωνήων γεγονόται τόποι εἰσὶν τὸν τελόθε,
τῇ Θεῷ, καὶ τῷ λόγῳ αὐτῷ, καὶ τὸ σοφίας αὐτῷ. *ib. l. 2.*

I R E N A E U S. ⁱ Nihil indiget omnium Deus, sed per Verbum & Spiritum suum omnia faciens & gubernans & omnibus esse præstans. *adv. Hær. l. 1. c. 19.* ^k Suscepit [Raab] tres Speculatores, qui speculabantur universam terram, & apud se abscondit, Patrem sc. & Filium & Spiritum Sanctum. *ib. l. 4. c. 37.*

T E R T U L L I A N U S. ^k Connexus Patris in Filiō & Filii in Paracleto, tres efficit cohærentes, alterum ex altero. Qui tres unum sunt, non unus; quomodo dictum est, Ego & Pater unus sumus; ad substantiæ unitatem, non ad numeri singularitatem. *adv. Præxam. c. 25.* Judaicæ Fidei ista res, sic unum Deum credere, ut Filium adnumerare ei nolis, & post Filium, Spiritum. Quid enim erit inter nos & illos, nisi differentia ista? Quod opus Evangelii, quæ est substantia novi Testamenti, statuens Legem & Prophetas usque ad Joannem, si non exinde Pater, Filius & Spiritus tres crediti unum Deum sistunt? *ib. c. 31.*

C Y P R I A N U S. ^a Unus omnium Dominus est Deus, neque enim illa sublimitas potest habere consortem, cum sola omnem teneat potestatem. *de Idol. Van.*

^k Ite & docete gentes omnes baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti: Insinuat Trinitatem, cuius Sacramento gentes baptizantur. *Epist. 73.*

Art. II.

C L E M E N T R O M. ^b Τὸ σκῆπτρον τὸ μεγαλωσύνης.
τῇ Θεῷ, ὁ Κύριος ἡμῶν Χριστός Ἰησος, ἐκ ἡλθεν ἐν κόμη-
πῳ ἀλαζονείας, ἀδὲ ὑπεροδαίας, καύπερ πυράμυθο. *ad Cor. c. 16.* ^c Τὸ ἄμμα αὐτῷ ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Χριστός ὁ Κύριος ἡ-
μῶν,

μῶν, ἐν θελήματι θεοῦ, καὶ τίλιοι σάρκα ὑπὲρ τὸ σαρκὸς ἡμῶν, καὶ τὸν ψυχὴν ὑπὲρ τὴν ψυχὴν ἡμῶν. *ib. c. 49.*

I G N A T I U S. ^b Δοξάζω Ιησοῦν θεὸν . . . τὸν κύριον ἡμῶν ἀληθῶς ὅντα ἐκ γένους Δασίδην κατὰ σάρκα, οὐδὲ θεόν, γεγεννημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου . . . εἰ ἀληθῶς θεὸς Ποιῶν Πιλάτου καὶ Ηρώδεα τετράρχαν καθηλωμένον ὑπὲρ ἡμῶν ἐν σαρκὶ . . . ταῦτα τὸ πάντα ἔπειτε δὲ ἡμᾶς ἵνα σωθῶμεν. *ad Smyrn.* ^b Τὸν ὑπέρκυρουν περισσόνα, τὸν ἄχρονον, τὸν ἀβρατόν, τὸν δὲ ἡμᾶς ὄρετίν, τὸν ἀψιλάφιον, τὸν ἀπαδήν, τὸν δὲ ἡμᾶς παθητὸν, τὸν κατὰ πάντα τεόπον δι' ἡμᾶς ψωμείναντα. *ad Polycarpum.*

T H E O R H I L U S A N T I O C H I. ^a Εχων δὲ θεὸν τὸν ἐμοτὸν λέγον ἐνθάδετον ἐν τοῖς ἴδιοις σπλάγχνοις, ἐγέννησεν αὐτὸν κατὰ τὸν ἐμοτὸν σοφίας, ἐξερυζάμενος περὶ τὸν ὄλων φύσην. *ad Autolycum. l. 2.*

J U S T I N U S M A R T Y R. ^a Λόγος πρωτότοκος τὸν τὸν θεὸν, καὶ θεὸν ὑπάρχει, καὶ πρότερον μὴ τὸν πυρὸς μορφῆς καὶ εἰκόνος ἀσωμάτῳ τῷ Μωσῇ καὶ τοῖς ἑτέροις περιφύταις ἐφάνη . . . εἰν δὲν ἐν χερόνοις τὸν ὑμετέρας ἀρχῆς, μὴ παρθένες ἀνθεώπους γεννήματα, κατὰ τίλιον πατέρος βαλλει, τὸν πικευόντων αὐτῷ, καὶ ἐξεργενδῆναι καὶ πατένταν ὑπέμενεν. *Apol. I. c. 83.*

I R E N A E U S. ^a Μάθετε ἀνθρώποι, ὅτι Ιησοῦς ὁ πατῶν ὑπὲρ ἡμῶν, ὁ κατασκηνώσας ἐν ἡμῖν, ὁτος αὐτὸς οὗτος ὁ λόγος τε θεός. *adv. Hær. l. 1 c. 1. §. 20.*

C L E M E N T S A L E X A N D R I N U S. ^b Προεῖδε δὲ οὐκέτιος ἡμῶν ὡς θεὸς καὶ μέλλει μηρωποδίστας, καὶ μέλλει πειστὸς λόγοντος. *Quis div. Salv. c. 6.* ^f Μὴ τοῦτο καὶ αὐτὸς κατῆλθε· μὴ τοῦτο ἀνθρωπὸν ἀνέδυ, ἵνα περὶ τίλιον ἀδένειαν ἡσάπιστον μετενθεῖται, ἡμᾶς περὶ τίλιον ἀντιμετένθηται. καὶ μέλλων πειστὸντα καὶ λύτρον ἐσατίνει πειστὸν, κανὴν ἡμῖν μηρωποῖς καταλημπάνει. *ib. c. 37.*

O R I G E N E S. ^a Ισωταροὶ οἱ ἐγκαλῶντες, ὅποιον δὲν τομίζομεν καὶ πεπέσομεντα ἀρχῆδεν εἴγατε θεὸν καὶ οὐδὲ θεόν, οὐτοῦ δὲ αὐτολόγου οὗτοι καὶ οὐτοσοφία καὶ οὐτοσολίθεια. ^c Τὸ δὲ θρησκευτὸν αὐτὸν σῶμα, καὶ τὸ ἀνθρωπίνην ἐν αὐτῷ ψυχὴν, τῷ περὶ ἐκεῖνον οὐ μόνον κοινωνίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐγώσει καὶ κατακράσει τῷ μέγιστᾳ φρ-

μὲν προσθίνεναι, ἢ τὸν ἐκείνον δεῖπνος περιναντικότα εἰς
Θεὸν μεταβεβικέναι. contra Celsum. l. 3. ^a Ο μὲν διημερ-
γὸς τὸ δε τὸ παντὸς ὃς δὲ τὸ δεῖ. . . . ^d εἰ δὲ τὸ τηλι-
κέτων ὃν δὲς ἀνθρώποις φάσκοντες τὸ ἄνθρακα μετοχῇ ἐκείνον
ἢ τὸ Ἰνστοῦ ψυχὴν, ἢ ἐπιχειρομόντιν ἀπ' ἐκείνοις αὐτὸν, ἀλλὰ
διαμαστὸν. ib. l. 6.

TERTULLIANUS. ^a Hunc ex Deo prolatum
dicimus, & prolatione generatum, & idcirco filium
& Deum dictum ex unitate substantiæ: nam &
Deus Spiritus. -- Quod de Deo profectum est Deus
est & Dei filius, & unus ambo. -- ^c Iste Dei radius,
ut retro semper prædicabatur, delapsus in virginem
quandam & in utero ejus caro figurata nascitur
homo Deo mistus. *adv. Gentes. c. 21.*

CYPRIANUS. ^a Hic est Virtus Dei, hic Ratio,
hic Sapientia ejus & Gloria: ^c hic in virginem il-
labitur; carnem, Spiritu Sancto cooperante, indui-
tur. Deus cum homine miscetur: hic Deus noster,
hic Christus est, ^f qui Mediator duorum, hominem
induit quem perducat ad Patrem. Quod homo est,
esse Christus voluit, ut & homo possit esse quod
Christus est. *de Idol. Van.*

ARNOBIVS. ^b Ergone, inquiet aliquis furens,
iratus, & percitus, Deus ille est Christus? Deus re-
spondebimus, & interiorum potentiarum Deus.
adv. Gentes. l. 1. pag. 12.

Art. III.

IRENAEUS. ^a Cum Dominus in medio umbræ
mortis obierit, ubi animæ mortuorum erant,
post deinde corporaliter resurrexit, & post resur-
rectionem assumptus est; manifestum est &c. *adv.*
Hær. l. 5. c. 31.

TERTULLIANUS. ^a Quod si Christus Deus
quia & homo Mortuus secundum Scripturas & Se-
pultus secundum easdem, huic quoque legi satisfe-
cit

cit, formâ humanâ mortis apud inferos functus &c.
de animâ. c. 55.

CYPRIANUS. ^a Quod à morte non vincere-
tur, nec apud Inferos remansurus esset. *Testimon.*
adv. Judæos, lib. 2. n. 24.

Art. IV.

GNATIUS. ^a Εγώ γῳ καὶ μετὰ τὸν ἀγάστον ἐν σαρκὶ¹
αὐτὸν οἴδα, καὶ πιστεύω ὅτι. Καὶ ὅτε ὡρὸς τὸς μεῖ
Πέτρος ἥλθεν, ἐφ τοῖς αὐτοῖς, λάβετε, Φιλαρέοςτέ με, καὶ ἴδετε
ὅπερ εἴμι θαυμόνιον ἀνώματον. *ad Smyrn.*

IRENAEUS. ^b Christus in carnis substancialiter sur-
rexit & ostendit discipulis figuram clavorum & a-
pertionem lateris, hæc autem sunt indicia carnis
ejus quæ resurrexit à mortuis. *adv. Her. 1. 5. c. 7.*
^c Unum & eundem sciens Jesum Christum, cui
apertæ sunt portæ cœli propter carnalem ejus as-
sumptionem: ^d qui etiam eadem carne, in quâ pas-
sus est, veniet. *1. 3. c. 18.*

TERTULLIANUS. ^b De corporis autem ve-
ritate quid potest clarius? cum hæsitantibus eis ne
phantasma esset, imo phantasma credentibus:
Quid turbati estis? & quid cogitationes subeunt
in corda vestra? videte manus meas & pedes,
quia ego ipse sum, quoniam Spiritus ossa non ha-
bet sicut me videtis habere. *adv. Marcion. 1.4.c.43.*

Art. V.

JUSTINUS MARTYR. ^c Τιὸν μάτη τὴν ὄντως
Θεῖς μαθόντες καὶ ἐν διδότερᾳ χώρᾳ ἔχοντες, πιστύμα τε
πεφριππὸν ἐν τοίτη τάξει, ὅπερ μετά λόγῳ πμῶμδι, ἀποδεῖξο-
μεν. *Apolog. I. c. 16.*

IRENAEUS. ^c Ecclesia per universum orbem us-
que ad fines terræ seminata & ab Apostolis & Dis-
cipulis eorum accepit eam fidem, quæ est in unum
Jesum Christum filium Dei, incarnatum pro no-

strâ salute ; & in Spiritum Sanctum qui per prophetas prædicavit &c. *adv. Hær. l. 1. c. 2.*

^c Ministrat ei ad omnia sua progenies & figuratio sua i. e. Filius & Spiritus Sanctus, Verbum & Sapientia ; quibus serviunt & subjecti sunt omnes Angeli. *ib. l. 4. c. 17.*

^c Quoniam autem & Sapientia, quæ est Spiritus, erat apud Deum ante omnem constitutionem per Salomonem ait : Deus Sapientiâ fundavit terram. *ib. l. 4. c. 37.*

Nunc partem aliquam Spiritûs ejus sumimus ad perfectionem & præparationem incorruptelæ, paulatim assuescentes capere & portare Deum. *ib. l. 5. c. 8.*

TERTULLIANUS. ^a Hic interim acceptum à patre munus ^b effudit Spiritum Sanctum, tertium numen Divinitatis & tertium nomen Majestatis. *adv. Præxam. cap. 30.*

CYPRIANUS. ^c Si templum Dei factus est, quæro cuius Dei ? Si Creatoris, non potuit, qui in eum non creditit ; si Christi, nec hujus fieri potest templum, qui negat Deum Christum : si Spiritus Sancti, cum tres unum sint, quomodo Spiritus Sanctus placatus esse ei potest, qui aut Patris, aut Filii inimicus est ? *Epist. 73.*

Art. VI.

GNATIUS. ^a Τὸ εὐαγγέλιον ἀπέργουά δὲν ἀθαρ-
σίας. *Epist ad Philad.*

TERTULLIANUS. ^a Nobis curiositate opus non est post Christum Jesum, nec inquisitione post Evangelium cum credimus, nihil desideramus ultra credere. Hoc enim prius credimus, non esse quod ultra credere debeamus. *de præscript. adv. Hær. c. 18.* ^b Scriptum esse doceat Hermogenis officina. Si non est Scriptum, timeat Væ illud adjicien-

adjacentibus aut detrahentibus destinatum. *adv.*
Hermogen. c. 23.

CYPRIANUS. ^a Unde est ista traditio? utrumne de Dominica & Evangelica auctoritate descendens, an de Apostolorum mandatis atque Epistolis veniens? Ea enim facienda esse quæ scripta sunt Deus testatur. *Epist. 74.*

IRENAEUS. ^a Scripturæ quidem perfectæ sunt, quippe à Verbo Dei & Spiritu ejus dictæ. *I. 2.*
c. 47. Nos unum & solum verum Deum doctorem sequentes, & regulam veritatis habentes ejus sermones, de iisdem semper eadem dicimus omnes. *I. 4. c. 69.*

ORIGENES. ^c Οὐκ ἀγνοεῖον ἐν, ὅπη καὶ τὸ εἶναι τὰς ἐνδιαδίκας βίβλους, ὡς Ἐβραῖος παραδίδειται, πῦρ καὶ ἔκοσιν, οἷς ὁ Ἰησος ἀειθμὸς τῷ παρ' αὐτοῖς σοιχείων εἰσὶν, ἐκ ἀλογῶν τυγχάνει. *Philocal. cap. 3.*

Art. VII.

IGNATIUS. ^b Τὰς ἀεφρίτας ἀγαπῶμεν, οὐδὲ τὸ καὶ αὐτὰς εἰς τὸ εὐαγγέλιον κατηγγελλέναι, καὶ εἰς αὐτὸν ἐλίθειν, καὶ αὐτὸν ἀναμένεν. *Epist. ad Philad.*

^c Αποπόν δὲτι Χειστον Ιησεν καλεῖν, καὶ Ιεδαιίζειν. *Epist. ad Magnes.*

THEOPHILUS ANTIOPHILUS. ^b Επι μέν καὶ φειδικοσύνης, ἵνος ὁ νόμος εἰρικεν, ἀκόλυθα εὐρίσκεται καὶ τὰ τῷ τελεφριτῶν, καὶ τὸν εὐαγγελίων ἔχειν, οὐδὲ τὸ τὰς πάντας πνευματοφόρους ἐνὶ πνεύματι θεῖς λελαλικέναι. *ad Autolyc. I. 3.*
pag. 225.

IRENAEUS. ^b Non ergo quorundam infidelitatem Legi ascribant: non enim Lex prohibebat eos credere in Filium Dei, sed & adhortabatur dicens, non aliter salvari homines ab antiqua serpentis plaga, nisi credant in eum, qui secundum similitudinem carnis peccati in ligno martyrii exaltatur à terra, & omnia trahit ad se, & vivificat mortuos.

adv. Hæref. l. 4. c. 5. ^c Quoniam à Moysè Lex inchoavit consequenter in Johanne desivit, ad impletionem ejus advenerat Christus. *ib. c. 8.* ^f Quia Dominus naturalia Legis, per quæ homo justificatur, quæ etiam ante legis dationem custodiebant, qui fide justificabant & placebant Deo, non dissolvit, sed extendit, sed & implevit ex sermonibus ejus ostenditur: *Dictum est enim, inquit, antiquis &c. ib. c. 27.*

O R I G E N E S. ^a *Ο πεπαδσυμένος τῶν τῆς Θεᾶς μετακύνη ἐν τῷ τέλειον οἴδε καὶ ἡρμοσμένον ὄργανον τῆς Θεᾶς εἶναι πᾶσαν τὴν γραφὴν, μίαν ἀποτελεῖν ἐκ ἀλεφόρων φωνῶν σωτήρειον τῶν μανθάνεντος ἐθέλεντος φωνὴν, καταποιήσαν καὶ καλύπτοντας ἐνέργειαν πᾶσαν πονηρῆς πνεύματος.* *Philocal. cap. 6.*

^c Μὴ βιλομένη γε ἡ πάλαι μὲν ἐπόμον διδακτικὰ περένοια, νῦν δὲ Ιησοῦ οὐαγγέλιον, κρατεῖν ἐπὶ τὰ Ιεράνιαν καθέλειν αὐτῷ μὲν πόλιν, καὶ τὸν ταὸν, &c. *contra Celsum. l. 7.*

J U S T I N U S M A R T Y R. ^b Εν ταῖς ἡδονῶν περιπτῶν βίστοις σύρομεν περικυρωσόμενον γεννώμενον ἀλεφὰ παρθένειν . . . καὶ σκυράμενον Ιησοῦν τὸν ἱμέτερον Χεισὸν, καὶ ἀποθνήσκοντα. &c. *Apolog. I. c. 39.*

^e Ηλπίσαμεν δὲ καὶ ἀλεφ Μωσέας, καὶ δὲ καὶ τὸν νόμον. οὐδὲ ἀν τὸ αὐτὸ οὐμῆν ἐποιήμεν· νοῦν δὲ, ἀνέγνων γένος, ὁ Τρύφων, ὅτε ἔσσιτο καὶ τελευτᾶς τὸν νόμον, καὶ διαδίκη πειρωτάτη πασῶν, οὐ νῦν δέον φυλάσσειν πάντας οὐνδρόπτες, οοσι τῆς τῆς Θεᾶς κληρονομίας ἀντιποιεύνται. οὐδὲ ἐν Χαρῆς παλαιὸς οὐδὲ νόμος, *Diolog. cum Tryph. pag. 228. A.*

Art. VIII.

Singula fere in Symbolis istis contenta jam super habes Patrum testimoniis confirmata. At quoniam Hæretici in Patres Nicænos & Athanasium quasi fidei Christianæ corruptores acerbe & contumeliose invehantur; Ecce Fidei Expositiones Nicæna antiquiores.

Expositio

*Expositio Fidei Catholicæ ex I R E N Æ O
adv Hær. l. 1. c. 2.*

Ecclesia per universum orbem usque ad fines terræ seminata, & ab Apostolis & Discipulis eorum accepit eam fidem, quæ est in unum Deum, Patrem omnipotentem, qui fecit cælum & terram, & mare, & omnia, quæ in eis sunt: & in unum Jesum Christum filium Dei, incarnatum pro nostra salute: & in Spiritum Sanctum, qui per Prophetas prædicavit dispositiones Dei, & adventum, & eam, quæ est ex Virgine generationem, & passionem, & resurrectionem à mortuis & in carne in cœlos ad cœlum dilecti Jesu Christi Domini nostri, & de cœlis in gloriâ Patris adventum ejus ad recapitulanda universa, & resuscitandam omnem carnem humani generis, ut Christo Jesu Domino nostro, & Deo, & Salvatori, & Regi, secundum Placitum Patris invisibilis omne genu curvet cælestium, & terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur ei, & judicium justum in omnibus faciat: Spiritalia quidem nequitia, & Angelos transgressos, atque apostatas factos, & impios, & injustos, & iniquos, & blasphemos homines in æternum ignem mittat: justis autem & æquis, & præcepta ejus servantibus, & in dilectione ejus perseverantibus, quibusdam quidem ab initio, quibusdam autem ex poenitentiâ, vitam donans, incorruptelam loco muneris conferat, & claritatem æternam circundet.

*Ex T E R T U L L I A N O
de Præscript. adv. Hæret. cap. 13.*

Regula est Fidei illa scilicet quâ creditur unum omnino Deum esse, nec alium præter mundi conditorem, qui universa ex nihilo produxerit per Verbum

Verbum suum primo omnium emissum : id Verbum Filius ejus appellatum, in nomine Dei varie visum Patriarchis, in Prophetis semper auditum, postremo delatum ex Spiritu Dei & virtute in virginem Mariam, carnem factum in utero ejus, & ex eâ natum hominem & esse Iesum Christum : exinde prædicasse novam legem, & novam promissionem regni cælorum, virtutes fecisse, fixum cruci, tertiâ die resurrexisse : in cœlos ereptum sedisse ad dextram patris : misisse vicariam vim Spiritus Sancti qui credentes agat : venturum cum claritate ad sumendos sanctos in vitæ æternæ & promissorum cælestium fructum, & ad prophanos judicandos igni perpetuo, factâ utriusque partis resuscitatione cum carnis restitutione.

Vetus Symbolum Ecclesiæ
HIEROSOLYMITANÆ.

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, & visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, ex Patre genitum ante omnia saecula, Deum verum, per quem omnia facta sunt : Incarnatum atque hominem factum, crucifixum & sepultum ; & tertiâ die resurgentem à mortuis, & ascendentem in cœlos, & sedentem ad dextram Patris ; & qui venturus est judicare vivos & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Paracletum, qui locutus est per Prophetas. Et in unum baptissimum pænitentiæ, in remissionem peccatorum ; & in unam Ecclesiæ Catholicam ; & in carnis resurrectionem & in vitam æternam.

De Incarnatione Verbi Dei, & Filii Patris, definitio Episcoporum qui Antiochiæ in Synodo convenerunt, & Expositio ejusdem Synodi adversus Paulum Samosatenum. *Anno Dom. 272.*

Confitemur Dominum nostrum Jesum Christum, ex Patre quidem secundum Spiritum ante secula genitum, novissimis vero diebus ex Virgine secundum carnem natum; unam personam compositam ex cælesti Divinitate & humana carne; secundum quod homo est, unum. Et totum Deum & totum hominem: totum Deum etiam cum corpore; sed non secundum corpus, Deum. Totum etiam hominem cum Divinitate; sed non secundum Divinitatem, hominem. Sic totum adorabilem etiam cum corpore, sed non secundum corpus adorabilem. Totum adorantem etiam cum Divinitate, sed non secundum Divinitatem adorantem. Totum increatum etiam cum corpore, sed non secundum corpus increatum. Totum formatum etiam cum Divinitate, sed non secundum Divinitatem formatum. Totum Deo consubstantiale etiam cum corpore, sed non secundum corpus consubstantiale. Deo: quemadmodum neque secundum Divinitatem hominibus coessentialis est; quamvis nobis secundum carnem coessentialis, etiam cum Divinitate existens: Etenim cum illum secundum spiritum Deo consubstantiale dicimus, non dicimus hominibus secundum Spiritum coessentialis. Contra autem, cum illum secundum carnem hominibus coessentialem prædicamus, non prædicamus illum secundum carnem Deo consubstantiale. Sicut enim secundum Spiritum nobis coessentialis non est; quia secundum hunc Deo consubstantialis est: ita neque Deo

Deo secundum carnem consubstantialis est; quia secundum hanc nobis est coessentialis. Quemadmodum autem hæc distincta & declarata sunt non ad inducendam unius indivisæ personæ divisionem, sed ad denotandam Proprietatum Verbi & Carnis minime confusam distinctionem: ita & illa, quæ ad indivisam Unionem compositionemve pertinent, prædicamus.

Art. IX.

CLEMENS ROMANUS. ^bἘπ ὁ ἡ ὡὶ Ιὼν ἐ-
ποντος Ιὼν ἦν δίκαιος καὶ ἀσεβῆς, ἀληθίνος,
θεοφόρος, ἀποχόριτος καὶ παντὸς κράτος ἀλλ' αὐτὸς ἐμνῦτος κα-
τηγοροῦν λέγει, Οὐδεὶς καθαρὸς καὶ ἀνέπικτος εἰ μᾶς ἡμέρας
ἢ ζωὴν αὐτῷ. c. 17.

IRENÆUS. ^bQuemadmodum in initio per primos, omnes in servitutem redacti sumus debito mortis, sic in ultimo per novissima omnes qui ab initio discipuli, emundati & abluti quæ sunt mortis in vitam veniant Dei. *adv. Hær. l. 4. c. 39.*

^b --Deum: quem in primo quidem Adam offendimus, non facientes ejus præceptum; in secundo autem Adam reconciliati sumus, obedientes usque ad mortem facti. Neque enim alteri cuidam eramus debitores, sed illi, ^b cuius præceptum transgressi fueramus à principio. *id. l. 5. c. 16.*

CYPRIANUS. ^b Neminem sine forde & sine peccato esse, apud *Job*, *Quis enim mundus à for-
dibus, nec unus, etiamsi unius diei sit vita ejus in
terra. Item in Psalmo 50. Ecce in iniquitatibus
conceptus, & in delictis concepit me mater mea.*
Item in Epistola Joannis: *Si dixerimus quia pec-
catum non habemus nos ipsos decipimus & veritas
in nobis non est. Testim. ad Quirinum, l. 3. c. 54.*

Porro autem si etiam gravissimis delictoribus & in Deum multum ante peccantibus, cum postea crediderint

crediderint remissa peccatorum datur, & à baptismo atque à gratia nemo prohibetur; ^b quanto magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccavit, nisi quod secundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ primæ nativitatem contraxit? qui ad remissam peccatorum accipiendam hoc ipso facilius accedit, quod illi remittuntur non propria sed aliena peccata. *Epiſt. 64.*

Art. X.

CLEMENS ALEXANDRINUS. ^a Καὶ ἀπὸν ἡ μὲν ἀσκῶν ἡ διαπονέμενος ἀπαρτέα ἀνθρώπος, ἀλλὰ ἀνειστὰς δὲ γένυται μῆλος ὑπερεπιθυμῶν τότε ἡ διαπονέμενὸς, τῇ περισσότερῃ τῇ δὲ τὸ διαμέριστον περιένεται. Βελομένος μὴν γὰρ ὁ Θεὸς τοῦ ψυχᾶς σωτηρίαν. *Quis dives fatus. c. 21.*

IRENÆUS. Propter hoc ergo signum salutis nostræ, eum qui ex virgine Emmanuel est, ipse Dominus, quoniam ipse Dominus erat qui salvabat eos, quia per semetipſos non habebant salvari: & propter hoc Paulus infirmitatem hominis annuntians, ait: *Scio enim quoniam non habitat in carne meâ bonum;* significans, quoniam non à nobis, sed à Deo est bonum salutis nostræ. Et iterum: *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Deinde infert liberatorem; *Gratia Iesu Christi Domini nostri. adv. Hær. l. 3. c. 22.*

^a Nec enim potest quisquam extra Dominica constitutus bona, sibimetipſi acquirere salutis elementa. *id. l. 4. c. 27.*

TERTULLIANUS. ^a Sic ipse pronuntiavit, non suam, sed patris facere se voluntatem: sine dubio quæ faciebat, ea erant voluntas patris, ad quæ nunc nos velut ad exemplaria provocamur, ut & prædicemus, & operemur, & sustineamus ad mortem

usque. Quæ ut implere possimus, opus est Dei voluntate. *de Oratione. c. 4.*

Art. XI.

CLEMENS ROMANUS. ² Καὶ ἡμῖν ἐν ἡλίῳ ζε-
λόμενος αὐτὸν ἐν Χριστῷ Ἰησῷ κλησάντες, καὶ δὲ ἐμπο-
νησμένα, καὶ δὲ ἡλίῳ ἡμετέρας σοφίας, ἡ σωσίσεως, ἡ εὐσε-
βείας, ἡ ἔργων ὡν κατειργασμένα ἐν ὅστιν καρδίας ἀλλὰ
ἡλίῳ τὸ πίστεως. διὸ ἡς πάντας τὰς ἀπὸ αἰώνος ὁ παντοκράτωρ
Θεὸς ἐδικρίνων. *Epist. ad Cor. c. 32.*

IRENÆUS. ² Fides quæ est ad Deum altissimum justificat hominem, *adv. Hær. l. 4. c. 13.*
Justus enim ex fide vivet. Hoc autem, quoniam justus ex fide vivet, per prophetas prædictum fuerat. *ib. c. 67.*

CYPRIANUS. ² Fidem in totum prodeesse & tantum nos posse quantum credimus; in *Genesi*: Et credidit *Abraham* Deo & deputatum est ei ad *Justitiam*. *Testim. ad Quirin. l. 3. c. 42.*

Et circa *Abraham* benedictio illa præcedens, ad nostrum populum pertinebat. Nam si *Abraham* Deo credidit, & deputatum est ei ad *justitiam*; utique quisquis Deo credit, & fide vivit, justus invenitur. *Epist. 63.*

Art. XII.

IGNATIUS. ² Η δὲ πίστις ὑμῶν ἀναγωγὴς ὑμῶν, ἡ δὲ
ἀγάπη ὅδος ἡ ἀναφέρεται εἰς θεόν. ... Οὐδεὶς πιστὸς ἐπαγ-
γειλόμενος ἀμαρτίαντει, καὶ δὲ ἀγάπην κακτημένος μισεῖ· φανε-
ρὸν τὸ δένδρον ἄπο τῆς καρπῆς αὐτοῦ, ἕπτας οἱ ἐπαγγειλόμενος
κεισιανοὶ εἴναι, διὸ ὡν τεφάσαντον ὀφέλισσονται. *Epist. ad Ephes.*

CLEMENS ROM. ² Αβραὰμ, ὁ φίλος τοῦ οὐρανοῦ,
πιστὸς εὐρέθη, ἐν πᾶλιν αὐτὸν ὑπέκουον γενέδαι τοῖς ἔνιμοις
τὰς Θεᾶς. *Epist. ad Cor. c. 10.*

JUSTINUS MARTYR. ² Οἱ δὲ ἄν μὴ εὐέσπει-
ται

ταὶ βιὲντες ὡς ἐδίδαξε, γνωριζέσθων μη ὅντες Χεισιανοί, οὐδὲν λέγωσιν Δῆλος γνώσθις τὰ τοῦ Χεισοῦ διδάγματα· ἢ γὰρ τὰς μόνον λέγοντας, ἀλλὰ τὰς καὶ τὰ ἔργα τεράτωντας σωζόσθωσιν. *Apolog. I. c. 22.*

Art. XIII.

GNATIUS. ² Οἱ σαρκοὶ τὰ πνευματικὰ τεράτων ἡ διδάσκαλοι, ἀλλὰ οὐ ἀπίστα τὰ τοῦ πίστεως. *Epist. ad Ephes.*

IRENÆUS. ² Quemadmodum oleaster, si non percipiat insertionem, perseverat inutilis suo Domino per suam silvestrem qualitatem, & quasi infructuosum lignum exciditur, & in ignem mittitur; sic & homo non assumens per fidem Spiritus insertionem, perseverat hoc esse quod erat ante, caro & Sanguis Regnum Dei non possidens. *adv. Hæres. I. 5. c. 10.*

Art. XIV.

CYPRIANUS. ² In nullo gloriandum quando nostrum nihil sit; in Evangelio κατὰ Joannem: *Nemo potest quidquam accipere, nisi datum fuerit illi de cælo &c.* *Testim. ad Quirin. I. 3. c. 4.*

Quod nemo in opere suo extolli debeat; apud *Salomonem in Ecclesiastico: Nolito extollere in faciendo opere tuo.* Item in Evangelio κατὰ *Lucam: Quis vestrum habens servum arantem, aut pastorem, & venienti de agro dicit continuò, transi, recumbe? sed dicit illi, para aliquid quod cœnem, & accingere, & ministra mihi, donec manducem & bibam: & postea tu manducabis & bibes. Numquid habet gratiam servo illi, quia fecit quæ ei imperata sunt? sic itaque & vos cum perfecritis quæ vobis imperata sunt, dicite: Servi supervacui sumus: quod habuimus facere, fecimus.* *ib. c. 51.*

Art. XV.

IRENÆUS. ^b Si quis secundum hoc alteram dicit Domini carnem à nostrâ carne, quoniam ista quidem non peccavit, neque inventus est dolus in animâ ejus, nos autem peccatores, rectè dicit. *l. 5. c. 14.*

TERTULLIANUS. ^c Sunt quædam delicta cotidianæ incursionis, quibus omnes sumus objecti. Cui enim non accidit aut irasci inique & ultra Solis occasum, aut & manum immittere, aut facile maledicere, aut temerè jurare, aut fidem pacti destruere, aut verecundiâ aut necessitate mentiri? in negotiis, in officiis, in quæstu, in victu, in visu, in auditu, quanta tentamur? ut si nulla sit venia istorum, nemini salus competit. *de pudicitia. cap. 19.*

Art. XVI.

CLEMENS ROMANUS. ^a Ατενίσαμεν εἰς τὸ αὐ-
μα τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκχυδέν,
παντὶ τῷ κόσμῳ μετανοίας χάριν ὑπίνεγκεν. *Epist. ad Cor. c. 7.*

IGNATIUS. ^b Πᾶσιν δὲ μετανοῦσιν ἀφίει ὁ κύριος,
ἴαν μετανούσων εἰς ἐνότητα Θεοῦ καὶ συνέδεσιν τοῦ ὀπισθί-
πε. *Epist. ad Philadelph.*

CLEMENS ALEXANDR. ^b Παντὶ τῷ μετ'
ἀλιθίας ἐξ ὅλης τῆς Καρδίας ὀπισθέτων φερός τὸν Θεὸν ἀνεῳ-
γαστον αἱ Σύραι, καὶ δέχεται τεισάσμενος πατήρ ψὸν ἀλιθῶς
μετανοεύτα. *Quis Dives salv. c. 39.*

IRENÆUS. ^b Timor Domini initium intelligentiæ; intellectus vero transgressionis fecit poenitentiam: poenitentibus autem benignitatem suam largitur Deus. *adv. Hær. l. 3. c. 37.*

CYPRIANUS. ^c Statueramus quidem jam pri-
dem,

dem, frater charissime, participato invicem nobiscum consilio, ut qui in persecutionis infestatione supplantati ab adversario & lapsi fuissent, & sacrificiis se illicitis maculassent, agerent diu pœnitentiam plenam, & si periculum infirmitatis urgeret, pacem sub ictu mortis acciperent. Nec enim fas erat, aut permittebat paterna pietas & Divina clementia, Ecclesiam pulsantibus claudi, & dolentibus ac deprecantibus spei salutaris subsidium denegari, ut de sœculo recedentes sine communicatione & pace ad Dominum dimitterentur; quando permiserit ipse, qui legem dedit, ut ligata in terris etiam in coelis ligata essent; solvi autem possent illic, quæ hic prius in Ecclesiâ solverentur.

Epist. 57.

Art. XVII.

G N A T I U S. ² Ιγνάπος, ὁ καὶ Θεοφόρος, τῇ εὐλογημένῃ ἐν μεγέθει θεῷ πατρὶ καὶ πληρώματι, καὶ τῇ φρονεισμένῃ φειδιώνων Διὸς παντὸς εἰς δόξαν παράδιον, τῇ Εκκλησίᾳ τῇ ὑστῇ ἐν Ἐφέσῳ τῷ Ασίᾳ.

Ιγνάπος, ὁ καὶ Θεοφόρος, ἡγαπημένῃ θεῷ πατρὶ Ἰησῷ Χειροῦ ἐκκλησίᾳ ἀγίᾳ, τῇ ὑστῇ ἐν Τράλλεσιν τῷ Ασίᾳ, ἐκλεκτῇ.

C L E M E N S R O M A N U S. Ή ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσσα Ρώμην τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ παροικέσση Κβενθον, κλητοῖς ἡγαπημένοις ἐν θελήματι Θεοῦ, διὰ τοῦ Κυείκη ἡμῶν Ἰησοῦ Χειροῦ.

Art. XVIII.

G N A T I U S. ² Μηδεὶς πλανάδω. Καὶ τὰ ἐπιφάνια, καὶ ἡ δόξα τῶν Ἀγγέλων, καὶ οἱ ἄρχοντες ὄρατοί τε καὶ ἀδόρατοι, ἐὰν μὴ πιεύσωσιν εἰς τὸ αἷμα Χειροῦ, κακείνοις κείσοις εἰσέρχονται Ἀβραὰμ καὶ Ιακὼβ, καὶ οἱ φροφῆται, καὶ οἱ ἀπόστολοι, καὶ ἡ ἐκκλησία. *ad Philad.* Ἡ χωεὶς τὸ ἀληθινὸν γῆν ὑπὲρ ἔχομεν. *ad Trallenses.*

BARNABAS.² Hoc ad quid? ut scirent, quia non possunt liberari, nisi in cruce Christi speraverint. *Epist. c. 12.*

CYPRIANUS.² Non posse ad patrem perveniri, nisi per filium ejus, Jesum Christum; in evangelio ~~et~~ ^{et} Joannem: *Ego sum via, veritas & vita: nemo venit ad patrem nisi per me. Testim. ad Quirin. l. 3. c. 24.*

Art. XIX.

ERTULLIANUS.² Apostoli consecuti promissam vim Spiritus Sancti ad virtutes & eloquium, primò per Judæam contestatā fide in Jesum Christum, & ecclesiis institutis, dehinc in Orbem profecti, eandem doctrinam ejusdem fidei Nationibus promulgaverunt, & proinde ecclesias apud unamquamque civitatem condiderunt, à quibus traducem fidei & semina doctrinæ, cæteræ exinde Ecclesiæ mutuatæ sunt & quotidie mutuantur ut Ecclesiæ fiant. Ac per hoc & ipsæ Apostolicæ deputantur, ut soboles Apostolicarum Ecclesiarum. Omne genus ad originem suam censetur, necesse est. Itaque tot ac tantæ Ecclesiæ, una est illa ab Apostolis prima, ex quâ omnes. Sic omnes primæ & omnes Apostolicæ dum unam omnes probant unitatem. [f. veritatem] Communicatio pacis, & appellatio fraternitatis, & confessatio hospitalitatis, quæ jura non alia ratio regit, quam ejusdem sacramenti una traditio. *de præscript. c. 20.*

N. B. Ecclesiam Romanam per aliquot secula fidem incorruptam servasse; unde nil mirum, si à patribus primævis ob constantiam in fide tuendâ laudatam inveniamus: licet tunc etiam se errori obnoxiam ostenderit, cum, teste Hieronymo, in Esaï. 8. Epistolam ad Hebræos in canonicam Scriptu-

Scripturam nondum reciperet. Ut vero postea à veritate aberraverit, ex sequentibus articulis abunde patebit.

Art. XX.

IRENÆUS de Ecclesiis jejunia diemque Paschæ varie observantibus dicit: εδὲ ελαστὸν πάρτες ἔτοι εἰρήνησάν τε καὶ εἰρηνεύομεν τοῖς ἀλλήλαις· καὶ οὐ μηδεποτε εἰρήνησάν τοῖς ἄλλοι τῷ πίστεως συνίστησι. . . . καὶ αὐτοὶ μὴ πηράντες εἰρήνησάν τοῖς ἄλλοι παροικῶν ἐν αἷς ἐπηρέετο ἐρχομένοις τοῖς αὐτοῖς, καίτοι μᾶλλον ἐνάντιον οὐ τὸ πηρεῖν τοῖς μὴ τηρεῖσθαι καὶ οὐδὲ ποτε διὰ τὸ εἶδός τοῦτο ἀπεβλήθησάν της. pag. 465, 466. ḡ Euseb. Hist. l. 5. c. 24.

IGNATIUS. ḡ Φέρετε τὰς κακὰς παρεργασίας, τὰς γεννόσας καρπὸν διατατόφορον· ḡ ἐάν γάρ τινα της, παρ' αὐτὰ διαθένοκει. ἔτοι γὰρ οὐκ εἰσὶν φυτεία πατέος. Epist. ad Trall.

CYPRIANUS. ḡ Ab Evangelicis præceptis omnino non recedendum esse, & eadem quæ magister docuit & fecit, discipulos quoque observare & facere debere, constantius & fortius alio in loco beatus Apostolus docet, dicens: *Miror quod sic tam cito demutamini &c.*

Neque enim hominis consuetudinem sequi oportet, sed Dei veritatem. Epist. 63.

Art. XXI.

CONCILIA quidem Provincialia multa fuerunt, scilicet Generale nullum ante Constantinum, cuius auctoritate primum, Nicænum sc. congregatum est, uti & sequentia sequentium Imperatorum.

IGNATIUS. Καφάδητε, ὅταν οὐμῆν χωρίς Ἰησοῦς Χριστὸν λαλῆτε. Epist. ad Trall.

Art. XXII.

CLEMENS ALEXANDR. ^a Οἱ ἐνταῦθα τὸν ἄγγελον τὸν μετανοίας ἀρεστέμεθα, ἢ μετανοίσαι, τότε ἕνεκα ἀνὴρ καταλίπῃ τὸ σῶμα, ὅδε καταγρανθίσσεται, τὸν σωτῆρα ἀρεστόντα μετὰ τῆς αὐτῆς δόξης καὶ σπατείας οἰδὼν, ἢ δέδιε τὸ πῦρ. *Quis dives salv. c. 42. pag. 121.*

Ταῦτα ἔστι μεταγγῶναι, τὸ καταγγῶναι τὸν παροχημένων, καὶ αὐτίσταδε τέτον ἀμνησίαν παρὰ πατέρας, ὃς μόνος τῶν ἀπάντων οἵος τε ἐστὶν ἀπεκτα ποιῶσαι τὰ περιαγμάτα, ἐλέω τῷ παρὸν αὐτῷ καὶ δρόσῳ πνεύματος ἀπαλείψαι τὰ περιμαρτημένα. ἐφ' οἷς γὰρ ἀνὴρ εὑρὼν ὑμᾶς, φυσίν, δηλι τέτοιος καὶ κρινῶ. *Ibid. c. 40. pag. 105.*

CYPRIANUS. ^a Apud inferos confessio non est, nec exomologesis illic fieri potest. *Epist. 55.*

LACTANTIUS. Non est dubium, quin Religio nulla sit, ubiunque simulachrum est. Nam si Religio ex Divinis rebus est, Divini autem nihil est, nisi in cœlestibus rebus; carent ergo religione simulachra: quia nihil potest esse cœlestis in eâ re, quæ fit ex terrâ. *Institut. l. 2. c. 19.*

ECCLESIA SMYRNENSIS. ^d Αγγοῦντες ὅπερ τὸν Χεισὸν ποτὲ καταλιπεῖν δυνούμεθα, τὸν ὑπὲρ τῆς τῷ παντὸς κόσμου τῶν σωζομένων σωτηρίας παθόντα, οὐτε ἐτερόν τινα σέβειν. τοῦτον μὲν γὰρ ὅντα τοῦ Θεοῦ πεσοσκυνοῦμεν, τὰς δὲ μάρτυρας, ὡς μαθητὰς τοῦ Κυρίου καὶ μιμητὰς, ἀγαπῶμεν ἀξίως, ἔνεκα εὐνοίας ἀνυπερβλήτω τῆς εἰς τὸν ιδίον βασιλέα καὶ διδάσκαλον. *v. Eusebii Hist. l. 4. c. 15.*

ORIGENES. ^c Εἴπερ δεῖ πιστεύειν ἐν τινὶ τῶν αἱρέσεις εἰσηγησαμένων ἐν Ελλασιν ἢ Βαρβάροις πῶς οὐχὶ μάλλον τῷ δὲ πάσι Θεῷ, καὶ τῷ διδάσκοντι τοῦτον μόνον δεῖν σέβειν, τὰ δὲ λοιπὰ, ὅτοι ὡς μὴ ὄντα, ἢ ὡς ὄντα μὲν καὶ τιμῆς ἀξία, ἢ μὲν καὶ πεσοσκυνόστας καὶ σεβασμοῦ, παρορᾶν; *contra Celsum. l. 1. pag. 10.*

Art. XXIII.

CLEMENS ROM. ^a Τῷ ἀρχιερεῖ ἴδιαι λειτερ-
γίαι διδομέναι εἰσὶ καὶ τοῖς ἕρεντοι ἴδιοι ὁ τόπος προσέ-
τακται καὶ λαϊταῖς ἴδιαι διακονίαις ἐπίκεινται· ὁ λαϊκὸς ἄν-
θρωπος τοῖς λαϊκοῖς προσάγμασιν δέδεται.

Εκάστος ὑμῶν, ἀδελφοί, ἐν πᾶς ἴδιῳ τάγματι ἀχαεισέπιο
Θεῶ, ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρχων, μή παρεκβαίνων τὸν ὀ-
ειρένον τὸν λειτεργίας αὐτοῦ κρενόνα, ἐν σεμνότητι. *ad. Cor.*

c. 40, 41.

^b Καὶ οἱ ἀπόστολοι ὑμῶν ἔγνωσαν διὰ τῶν Κυείν ὑμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ὅτι ἔεις ἔσται ὅπερ τοῦ ὄντος τὸν ὀπίσκοπον. διὰ ταῦ-
την δὲν τὴν αὐτίαν περίγνωσην εἰληφότες τελείαν κατέστησαν τὰς
προφητικές, καὶ μεταξὺ ὀπίσκοπην δεδώκουσιν, ὅπως ἐὰν κοι-
μιζῶσιν, διεδέξωνται ἔπειρος διδοκιμασμένοι ἄνδρες, τὴν λε-
τουργίαν αὐτῶν. *id. c. 44.*

I G N A T I U S. ^b Ἐπὶ δὲ ἀγάπη ἐκ ἐᾶ με σωπᾶν πει δι-
μῶν, διὰ τέτο περέλασον παρακλεῖν ὑμᾶς ὅπως συντεχητε
τῇ γνώμῃ τῷ Θεῷ. καὶ γὰρ Ἰησοῦ Χειρός, τὸ ἀδιάκειτον ὑμῶν
ζῆν, τὸ πατεῖσθαι γνώμην, ὡς καὶ οἱ ὀπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα
διειδέντες Ἰησοῦ Χειρὸς γνώμην εἰσίν. *Epist. ad Ephes.*

Art. XXIV.

J U S T I N U S M A R T Y R. ^a Οπ τῇ οὐλίᾳ λεγομένῃ
ἡμέρᾳ πάντων κατὰ πόλεις ἡ ἀρχὴς μενόντων δῆπε τὸ αὐτὸ-
συνέλευσις γίνεται, καὶ τὰ ὑπομνημονεύματα τῶν ἀποστόλων, ἡ τὰ
συγγράμματα τῶν προφητῶν ἀναγνώσκεται, μέχεις ἐγκαρεῖ.
Εἴτα πανσαμένης τῇ ἀγαγιώσκοντος, ὁ προστάτης διὰ λόγου τὴν
νεφεσίαν καὶ περάκλισην τῶν καλῶν τόπων μιμήσεως ποιεῖ. Εἴτα
ἐπειτα ἀνισάμεδα κοινῆ πάντες, καὶ εὐχὰς πέμπομεν. *Apolog. I. c. 87.*

T E R T U L L I A N U S. ^a Coimus in cœtum &
congregationem, ut ad Deum quasi manu factâ
precationibus ambiamus orantes. Hæc vis Deo
grata est. Coimus ad divinarum literarum
commemorationem, si quid præsentium tempo-
rum

rum qualitas aut præmonere cogit, aut recognoscere. Certè fidem sanctis vocibus pascimus, spem erigimus, fiduciam figimus, &c. *Apolog. adv. Gentes. c. 39.*

CYPRIANUS. ^a Quando autem stamus ad orationem, fratres dilectissimi, vigilare & incumbere ad preces toto corde debemus. Cogitatio omnis carnalis & sacerularis abscedat; nec quidquam tunc animus quam id solum cogitet quod precatur. Ideo & Sacerdos ante orationem præfatione præmissâ parat fratrum mentes dicendo, *sursum corda*: ut dum respondet plebs; *Habemus ad Dominum*: admoneatur nihil aliud se quam Dominum cogitare debere. Claudatur contra adversarium pectus, & soli Deo pateat; nec ad se hostem Dei tempore orationis adire patiatur. Obrepit enim frequentè, & penetrat, & subtiliter fallens preces nostras à Deo avocat, ut aliud habeamus in corde, & aliud in voce, quando intentione sincerâ Dominum debeat non vocis sonus, sed animus & sensus orare. *de Oratione Dominicâ.*

Art. XXV.

NE mireris, Lector, si Sacramentorum numerum à primævis patribus totidem verbis definitum non invenias. nulla tunc temporis hæc de re mota est Quæstio. Numerum septenarium Petrus Lombardus, duodecimi nimurum sæculi Scriptor, primus invexit. Eugenius quartus circa An. Chr. 1439 Armenos docuit, Concilium Tridentinum Decreto postea stabilivit, unde Pius quartus novo suo Symbolo eundem inseruit; & sic tandem ineptientis Scholastici somnium fit Fidei Articulus. *E contra Justinus Martyr in Religionis nostræ expositione, in quâ etiam se neque malignè neque dissimulanter quicquam agere profitetur,* duorum

duorum *tantum* Sacramentorum *mentionem* facit,
Baptismi sc. & Eucharistiæ. v. Apologiam ejus pri-
mam à cap. 79. ad finem. *Hæc duo conjungit etiam*
Tertullianus *de cæteris filens.* de coronâ Militis.
cap. 3. Ut Augustinum, de doctr. Christ. l. 3. c 9.
Epist. 118, & 23. Chrysostomum in Joan. Hom.
85. *aliosque sequiorum ætatum scriptores* taceam.

Art. XXVI.

AUGUSTINUS. ^a Minister, i. e. Dispensa-
tor Verbi & Sacramenti Evangelici, si bo-
nus est, consocius fit Evangelii, si autem malus
est, non ideo Dispensator non est Evangelii. An-
nunciavit Petrus & cæteri boni; invitus Judas;
tamen cum ipsis missus annunciat. Illi mercedem
habent, huic dispensatio credita est. *contra lit.*
Petiliani. l. 3. c. 55.

CYPRIANUS. ^c *De Felicissimo Diacono:*
--- abstentum se à nobis sciat, quando ad fraudes
ejus & rapinas quas dilucidâ veritate cognovimus,
adulterii etiam crimen accedit, quod fratres nostri
graves viri deprehendisse se nunciaverunt, & pro-
baturos se asseverarunt. *Epist.* 41.

Art. XXVII.

BARNABAS. ^a Descendimus in aquam pleni
peccatis & fôrdibus, & ascendimus fructibus
pleni, in præcordiis nostris timorem & spem ha-
bentes in dominum in Spiritu. *Epist.* c. 11.

JUSTINUS MARTYR. ^b Οσοι ἀν πειδῶπι καὶ π-
τεύωσιν ἀληθῆ ταῦτα τὰ ὅρθινα μίσασκόμενα καὶ λεγόμενα
εἰσαν, καὶ βίσν ὅποις δύναμες ὑποχνῶνται --- ^a ἀγονται ὅρθινα μίση
ἔνθα ὑπερ ἐστι, καὶ τεόπον ἀναγεννήσεως, ὃν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἀν-
αγεννήσμεν, ἀναγεννῶνται. *Apolog.* I. c. 79. ^c ὅποις ἀρέ-
σκεις

σεως ἀμαρτιῶν, ὑπὲρ ὧν προημάρτομεν, πόχωμεν ἐν τῷ ὑδατί . . . εἰ καλεῖται ὃ τέτο τὸ λεπτὸν Φωπορίος, ὃς φωπίζομένων τὴν διάνοιαν τὰν ταῦτα μανθανόντων. *ib. c. 80.*

THEOPHILUS ANTIOCH. ^cἘπ μὲν καὶ εὐλογεῖν ὑπὸ τὸ θεῖον, ταὶ ἐκ τοῦ ὑδάτων γενόμενα, ὅπως ἢ καὶ τέτο εἰς δεῖγμα τὸ μέλλειν λαμβάνειν τὸν ἀνθρώπου μετάνοιαν καὶ ἀρεστὸν ἀμαρτιῶν διὰ ὑδάτος καὶ λατρεῖ παλιγγενεσίας πάντας τὸν προστοίλας τὴν ἀλιθείαν, καὶ ἀναγεννομένους καὶ λαμβάνοντας εὐλογίαν παρὰ τὸ θεῖον. *ad Autol. l. 2. pag. 109.*

IRENAEUS. Omnes venit per semetipsum salvare, ^fomnes, inquam, qui per eum renascuntur in Deum, infantes, & parvulos, & pueros, & juvenes & seniores. *adv. Hær. l. 2. c. 39.*

CYPRIANUS. ^fSi etiam gravissimis delictis & in Deum multum ante peccantibus, cum postea crediderint, remissa peccatorum datur, & à baptismo atque à gratiâ nemo repellitur; quanto magis prohiberi non debet Infans, qui recens natus &c. *ad Fidum. Epist. 64.*

Art. XXVIII.

JUSTINUS MARTYR. ^cΟὐ γὰρ ὡς κοινὸν ἀρτον, ἀλλὰ ὃν τεύπον μὲν λόγον Θεῖον σαρκοποιοῦθεις Ἰησος ὁ σωτὴρ ἡμῶν, καὶ σάρκα καὶ αἷμα ὑπὲρ σωτηρίας ἡμῶν ἔχεν, ἔτος καὶ τινὸς δι' εὐχῆς λόγου τοῦ παρ' αὐτοῦ εὐχαεισιθέσαν τεοφίλῳ, ἐξ ἣν αἵμα καὶ σάρκες κατὰ μεταβολὴν τεφόνται ἡμῶν, ἐκείνας τοῦ σαρκοποιοῦντος Ἰησοῦ καὶ σάρκα καὶ αἷμα ἐδιδάχθημεν ἐναι. *Apol. 1. c. 86.*

IRENAEUS. ^cΩς γὰρ θεῖον γῆς ἀρτος προσλαμβανόμενος τὴν ἐπίκλησιν πῦ Θεῖον ἐκέπι κοινὸς ἀρτος ὅσιν, ἀλλ' εὐχαεσίᾳ, ἐν δύο προσβλήσιον συνεστηκά, διπλεῖς τε καὶ ὑπαγίεις. *adv. Hær. l. 4. c. 34.*

Χειστανῶν κατηχυμένων δύλως "Ελληνες συλλαβόντες, εἴτα μαθεῖν τὸ παρὰ τέτον δῆδεν ἀπέρρηπτον πει Χειστανῶν ἀναγκαῖον τε, οἱ δύλοι ἔτοι, μὴ ἔχοντες πῶς τὸ τοῦ ἀναγκαῖον εὔθητον ἔδοντι ἐρεῖν, παρέσουν ἡκκον τὸν δεσμοτῶν, τὴν θείαν μετά-

ληφτὸν αἷμα καὶ σῶμα εἶναι Χειρῶν, αὐτοὶ νομίσαντες τῷ ὅντε
αἷμα καὶ σάρκα εἶναι, τοῦτο ἐξεῖπον τοῖς ἐκλητοῖσι. οἱ δὲ λαβόν-
τες ὡς αὐτόχρυμα τῷτο τελεῖθαι Χεισταύοις, καὶ δὴ τοῦτο τοῖς
ἄλλοις Ἐλληνοι ἐξεπέμπεν, καὶ τοὺς μάρτυρας Σάγκτον καὶ
Βλανδίναν διαιροῦσιν διὰ βασινῶν ἴνδυγκαζον. οἵσις εἰσόχως
Βλανδίναν ἐπαρρέστατο, πῶς ἀν, εἰπεῖται, θέτων ἀνάγοντο
οἱ μηδὲ τῷ ἐργαζέντων πρῶν δι' ἀσκηνῶν διπλωμάντες; pag.
469.

TERTULLIANUS. ^d Acceptum panem &
distributum discipulis, corpus suum illum fecit, hoc
est corpus meum dicendo, est id figura corporis
mei. *adv. Marcion.* I. 4. c. 40.

CYPRIANUS. ^d Cum dicat Christus, Ego sum
vitis vera; Sanguis Christi, non aqua est utique
sed vinum. Nec potest videri sanguis ejus, quo re-
dempti & vivificati sumus, esse in calice; quan-
do vinum desit calici, quo Christi sanguis osten-
ditur. *Epist. 63.*

N. B. Si hic sit ulla transubstantiatio, est San-
guinis in vinum, non vini in Sanguinem; & cum
vino Sanguis ostenditur, vinum non potest esse ipse
Sanguis, quum nihil sit sui ipsius signum.

Art. XXIX.

Locus Augustini quem respicit Articulus est in
eius Tractatu 26^{to} in Joannem. Verba au-
tem sunt hæc: Qui manducat carnem meam &
bibit Sanguinem meum, in me manet & Ego in
illo. Hoc est ergo manducare illam escam, & il-
lum bibere potum, in Christo manere, & illum
manentem in se habere. Ac per hoc qui non ma-
net in Christo, & in quo non manet Christus, pro-
culdubio nec manducat Spiritaliter carnem ejus,
nec bibit ejus sanguinem, licet carnaliter premat
dentibus sacramentum corporis & Sanguinis Christi;
sed magis tantæ rei sacramentum, ad judicium sibi
manducat

manducat & bibit, quia immundus præsumpsit ad Christi accedere sacramenta, quæ aliquis non dignè sumit, nisi qui mundus est, de quibus dicitur: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.*

Art. XXX.

JUSTINUS MARTYR. ^a Ἐπειτα προσφέρεται τὸν προσειῶν τὸν ἀδελφὸν ἄρτος, καὶ ποτίριον ὕδατος καὶ κράματος. καὶ ἔτος λαβὼν, σῶνον καὶ δόξαν τὸν πατέρα τὸν ὅλων θία τὸν ὄνοματος τὸν ιησοῦ, καὶ τὸ πνεύματος τὸν ἀγίον ἀναπέμπει. καὶ ὑψηλίαν ὑπὲρ τὸν κατιηγούμενον τέταν παρ' αὐτῷ δηλιπλὸν ποιεῖται. ἐποντελέσαντος τὰς εὐχὰς καὶ πτῶν εὐχαριστίαν, πᾶς ὁ παρὸν λαὸς ἐπευρημένη λέγειν, Ἀμήν. εὐχαριστίαντος ἐπὶ τὸν προσειῶντος, καὶ ἐπευρημέναντος παντος τὸν λαοῦ, οἱ καλέμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι, διδόσσονται εκάστῳ τὸν παρόνταν μεταλαβεῖν ἐπὸ τὸν εὐχαριστέαντος ἄρτον καὶ σίναν καὶ ὕδατος. *Apolog. 1. c. 85.*

IGNATIUS. ^a Σπερδάζετε ἐν μαζῇ εὐχαριστίᾳ χρῆστας. μίαν γένος τὸν καίεις ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν ποτίσειν εἰς ἀνθρώπους τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ. *Epist. ad Philad.*

CYPRIANUS. ^a Baptisma salutaris aquæ semel scilicet sumitur, nec rursus iteratur: cæterum calix Domini in Ecclesiâ semper sititur & bibitur. --- Quia passionis ejus mentionem in sacrificiis omnibus facimus (passio est enim Domini sacrificium quod offerimus) nihil aliud quam quod ille fecit, facere debemus. Scriptura enim dicit: *Quotiescumque ederitis panem istum & calicem istum biberitis, mortem Domini annubitis quoadusque veniat.....* Exponere enim justificationes & testamentum Domini, & non hoc idem facere quod fecerit Dominus; quid aliud est, quam sermones ejus abjecere & disciplinam Dominicam contemnere, nec terrena, sed spiritalia furta & adulteria committere; dum quis de Evangelicâ veritate furatur Domini nostri verba & facta,

facta, corrumptit atque adulterat præcepta divina?
Epist. 63.

^a Quomodo docemus aut provocamus eos in confessione nominis sanguinem suum fundere, si eis militaturis Christi sanguinem denegamus? aut quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, si non eos prius ad bibendum in Ecclesiâ poculum Domini jure communicationis admittimus? *Epist. 63.*

Art. XXXI.

IGNATIUS. ^a Τὸν πόλον ἡσίν οὐκῶν ἀνάστοις. *ad Smyrn.*

IRENAEUS. ^a Unus & idem est Christus Jesus Filius Dei, qui per passionem reconciliavit nos Deo.... Ipse enim verè salvavit. *l. 3. c. 18.*

Propter hoc autem & Christus mortuus est, uti testamentum Evangelii apertum, & universo mundo lectum, primùm quidem liberos ficeret servos suos; post deinde hæredes eos constitueret eorum quæ essent ejus. *l. 5. c. 9.*

CYPRIANUS. ^b Passionis ejus mentionem in Sacrificiis omnibus facimus, passio est enim Domini Sacrificium quod offerimus. *Epist. 63.*

N. B. *Si passio Domini sit sacrificium; non potest esse verum sacrificium in Missâ, nisi Dominus in missâ vere patiatur. Quod horrendum planè & absurdum.*

Art. XXXII.

TERTULLIANUS. ^a Presbyter uxoratus, libros duos ad Uxorem scripsit, in quorum primo cap. 7. se Matrimonii juribus usum esse inuit, dicens: Quare facultatem continentiae, quantum possumus, non diligamus & quamprimum obvenerit

venerit imbibamus : ut quod in matrimonio non
valemus, in viduitate sectemur.

CYPRIANUS ^a Novato *Presbytero* objicit, non *Matrimonium*, sed *Uterum uxoris* calce percussum, & *abortione properante* in *parricidium partum expressum*. *Epist. 52.*

Art. XXXIII.

IGNATIUS. ² Προφυλάσσω δὲ ὑμᾶς ὅτι τῶν θνείων τῶν ἀνθρωπομόρφων, ὃς καὶ μόνον δεῖ ὑμᾶς μὴ παρελθεῖν, ἀλλ' εἰ συνατόν ἐστι μηδὲ συναντᾶν. *ad Smyrn.*

CYPRIANUS. ^a Qui Ecclesiæ non tenet unitatem, quisquis ille fuerit, multum de se licet jaetans, & sibi plurimum vindicans, profanus est, alienus est, foris est. *Epist. 55.*

^b Discedite à talibus quæso vos, & acquiescite consiliis nostris. *Epist. 43.*

Art. XXXIV.

IRENÆUS ^a De Polycarpo Smyrnæ, & Aniceto Romæ Episcopis de festo Paschæ differentibus hæc narrat: Τοῦ μαρτυρίου Πολυκαρπού ἐπίδημος τῆς Ρώμης ὅτι Ανικότε, καὶ πεὶ ἄλλων πιῶν μηκεῖς θύγοτες ἀπὸς ἀλλήλων, εὐθὺς εἰρίνυεσσαν, πεὶ τέττα τοῦ κεφαλαίου μὴ φιλοεισήσαντες ἐμπέσεις. Ὅτε γάρ ὁ Ανικότος τὸν Πολυκαρπὸν πεῖσαν ἐδύνατο μὴ τηρεῖν, ἀπει μετὰ Ἰωάννην τοῦ μαρτυρίου Κοίτες ἡμῶν, καὶ λοιπῶν διποστόλων οἵσι συνδιέπειν, ἀεὶ τετηρικότα· οὐτε μὴν ὁ Πελούκαρπος τὸν Ἀνικότον ἔπεισε τηρεῖν, λέγοντα τὴν συνίθεταν τῶν ἀπὸς αὐτῷ φρισθευτέρων ὄφελεν κατέχειν. καὶ τούτων ὅπεις ἔχοντων, ἐκοινώνισαν ἐμοῖς.

Art. XXXV.

Homiliae suam doctrinam abunde probant,
Patrum etiam testimoniiis, quotiescunque iis
opus est.

Art.

Art. XXXVI.

Formæ, quibus in consecrandis Clericis usæ sunt primævæ Ecclesiæ, nunc temporis non extant. At si vetustissimas, quas hodie reperire est, consulas, reperies nihil à nostra Ecclesia omisum, quod ad plenam ordinationem olim requirebatur.

Art. XXXVII.

TERTULLIANUS. Colimus ergo Imperatorem sic, quomodo & nobis licet & ipsi expedit, ut hominem à Deo secundum; & quicquid est, à Deo consecutum, solo Deo minorem. *ad Scapulam. c. 2.*

N. B. Ecclesia primis tribus seculis nullos experta est Principes, nisi qui eam vel persequerentur vel saltem negligenterent. Unde res suas sibi habuit. At vero ex quo Imperatores facti sunt Christiani, res Ecclesiæ ab ipsis dependerunt. v. *Socratis Hist. Eccl. l. 5. in procœmio.* Exinde enim Hi convocare Concilia, ab eisdem appellationes admittere, de causis Ecclesiasticis cognoscere &c. Denique qualemcumque potestatem circa Sacra Regibus suis attribuit Ecclesia Anglicana, eadem Christianos Imperatores usos esse abunde constat.

^d Romanum pontificem nullam jurisdictionem extra suam Diœcesim habuisse patet ex eo, quod Aniceto Papæ in causâ Paschæ non cesserit Polycarpus. v. ad Art. 34.

CYPRIANUS de Stephano hæc habet. Inter cætera vel superba, vel ad rem non pertinentia, vel sibi ipsi contraria, quæ imperitè & improvidè scripsit, etiam illud adjunxit ut diceret: *siquis ergo a quacunque Hæresi venerit ad nos, nihil in-*

novetur nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur ad pænitentiam; cum ipsi Hæretici propriæ alterutrum ad se venientes non baptizent, sed communicent tantum.

Decretum hoc spernit Cyprianus, & dicit è contra. *Observatur à nobis & tenetur exploratâ & perspectâ veritate, ut omnes qui ex quæcunque hæresi ad Ecclesiam convertuntur, Ecclesiae unico legitimo baptismo baptizentur, exceptis his qui baptizati in Ecclesiâ prius fuerant & sic ad Hæreticos transferant.* Epist. 74.

^d Neque enim quisquam nostrum Episcopum esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequiendi necessitatem collegas suos adigit; quando habeat omnis Episcopus, pro licentiâ libertatis & potestatis suæ, arbitrium proprium, tamque judicari ab alio non possit, quam nec ipse potest judicare. Sed expectemus universi judicium Domini nostri Jesu Christi, qui unus & solus habet potestatem & præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione, & de actu nostro judicandi. *Cyprianus in Concil. Carthag.*

IRENÆ U.S. ^e Quoniam absistens à Deo homo in tantum efferavit, ut etiam consanguineum hostem sibi putaret, & in omni inquietudine & homicidio, & avaritiâ sine timore versaretur; imposuit illi Deus humanum timorem, ut potestati hominum subjecti & lege eorum adstricti, aliquid assequantur justitiæ, & moderentur ad invicem, in manifesto propositum gladium timentes, sicut Apostolus ait: *Non enim sine causâ gladium portat: Dei enim minister est, vindex in iram ei qui male operatur.* Et propter hoc & ipsi magistratus indumentum justitiæ leges habentes, quæcunque justè & legitimè fecerint, de his non interrogabuntur, neque poenas dabunt. *adv. Hær. l. 5. c. 24.*

^f *Christia-*

¹ Christianos, sub *Ethnicis etiam Imperatoribus, militasse satis constat ex Tertulliano. de Corona Militis.*

Art. XXXVIII.

CLEMENS ALEXANDR. ² Πόσω χρονιάτερον τὸ ἐναντίον, ἵκανα κεντημένοις αὐτὸν τε πει τὴν κῆσιν μὴ κακοπαθεῖν, οὐδὲν καθηκέν επικυρεῖν; τίς γὰρ ἀν κοινωνία καταλίποιτο παρὰ ἀνθεώποις, εἰ μιδεῖς ἔχοι μιδέν; πῶς ἀν τέτο τὸ δόγμα πολλοῖς ὄλλοις καὶ καλοῖς τοῦ κινεῖ δόγμασιν ὥχι φανερῶς ἐναντέμενον εὐείσκοιτο καὶ μεχόμενον; ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τῆς μαρμονᾶς ἢ ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξανται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίας σκηνάς. πῶς ἀν της πεινῶντα τέφροι, καὶ Διψῶντα ποτίζοι, καὶ γυμνὸν σκεπάζοι, καὶ ἀσεγον συγάγοι, ἢ τοῖς μὴ ποιήσαπιν ἀπειλεῖ πῦρ καὶ σκότος τὸ ἐξώτερον, εἰ πάντων αὐτὸς ἔκαστος φθάνοι τέπων ὑσερῶν; *Quis Dives salv. c. 13.*

Art. XXXIX.

TERTULLIANUS. ³ Sed & jurat Deus. Igitur pejerantem deprehendis, an vanè dejerantem? *adv. Marcion. l. 2. c. 26.* *Hoc igitur iudice non peccat nisi pejerans vel vanè jurans. Huic etiam assentitur Augustinus, cuius suffragio, ut pote optimi consilii pleno, *Collectioni huic finem imponam.**

⁴ Jurationem cave quantum potes. Melius quippe nec verum juratur, quam jurandi consuetudine, & in perjurium saepe caditur, & semper perjurio propinquatur. Sed illi, quantum aliquos eorum audivi, quid sit jurare profus ignorant: putant enim se non jurare, quando in ore habent, *Scit Deus: & Testis est Deus: & Testem Deum invoco super animam meam;* quia non dicitur *Per Deum;* & quia talia reperiuntur in Apostolo Paulo. Sed etiam illa ibi contra eos inventa est, quam

quam confitentur esse jurationem, ubi ait Apostolus: *Quotidie morior, per vestram gloriam fratres, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro.* In Græcis enim codicibus reperitur omnino esse hanc jurationem, ne quis in Latina lingua hoc sic intellegat dictum *per vestram gloriam*, quomodo dictum est, *per meum adventum iterum ad vos*, & multa similia, ubi dicitur per aliquid & non est juratio. Sed non ideo quia in suis literis jurat Apostolus, vir infirmitate [alias in veritate] firmissimus, ludus nobis debet esse juratio. Multo enim tutius, ut dixi, quantum ad nos attinet, nunquam juramus, ut sit in ore nostro, *est, est; non, non*; sicut Dominus monet. Non quia peccatum est verum jurare; sed quia gravissimum peccatum est falsum jurare, quo citius cadit qui conseruitur jurare. *ad Hilarium. Epist. 89.*

<i>Patres</i>	<i>floruerunt</i>	<i>Libri</i>	<i>Editi</i>
	<i>A. D.</i>		
Barnabas	34	Epistola	Oxon. 120. 1685
Clemens Romanus	70	Epist. ad Cor.	Oxon. 120. 1677
Ignatius Antioch.	101	Epistolæ	Lond. 4to. 1680
Justinus Martyr	155	Opera	Coloniz, fol. 1686
Ecclesia Smyrnensis	168	Epistola apud Euseb.	l. 4. c. 15.
Athenagoras	170	Legatio pro Christ.	Colon. 1686
Theophilus Antioch.	180	ad Autolycum	Oxon. 120. 1684
Irenæus	184	adv. Hæres.	Oxon. fol. 1702
Tertullianus	198	Opera	Basil. fol. 1550
Clemens Alexandr.	204	Quis dives salv.	Oxon. 120. 1683
Origenes	230	contra Celsum	Cantab. 4to. 1677
Cyprianus	250	Opera	Paris. fol. 1666

Epistolæ autem citantur juxta Editionem Oxon.

Arnobius	297	adv. Gentes	Paris. 1666
Lactantius	300	Opera	Paris. 120. 1545



FINIS.

5
7
0
6
6
4
2
0
3
7
6

66
45